

Międzynarodowy Kongres Prawa Kanonicznego „10 rocznica publikacji *Dignitas connubii*: podsumowanie i perspektywy”

W dniach 22-24 stycznia 2015 r. na Papieskim Uniwersytecie Gregoriańskim w Rzymie odbył się Międzynarodowy Kongres Prawa Kanonicznego z okazji 10 lat od opublikowania Instrukcji *Dignitas connubii*; „10 rocznica publikacji *Dignitas connubii*: podsumowanie i perspektywy”. Kongres został zorganizowany przez Wydział Prawa Kanonicznego Papieskiego Uniwersytetu Gregoriańskiego pod patronatem Papieskiej Rady ds. Tekstów Prawnych oraz Międzynarodowego Stowarzyszenia Kanonistów. W Kongresie uczestniczyli przedstawiciele Roty Rzymskiej, Najwyższego Trybunału Sygnatury Apostolskiej, profesorowie i wykładowcy prawa, pracownicy kościelnego wymiaru sprawiedliwości; sędziowie, obrońcy węzła małżeńskiego, adwokaci oraz studenci prawa

Kongres rozpoczął się od słów wprowadzenia skierowanych do uczestników przez Francois-Xavier Dumortier, Rektora Papieskiego Uniwersytetu Gregoriańskiego oraz Yuji Sugawara, Dziekana Wydziału Prawa Kanonicznego PUG. Kongres został podzielony na pięć sesji; z czego dwie pierwsze poświęcone zostały zapoznaniu się z historią powstania i wydania Instrukcji oraz naturze prawnej i zagadnieniom teoretycznym. Kolejne sesje przedstawiały praktyczne wymiary zastosowania Instrukcji w prawie procesowym Kościoła poczynając od głównych instytucji sądowniczych Kościoła czyli Roty Rzymskiej i Sygnatury Apostolskiej a kończąc na trybunałach kościelnych rozsianych po całym świecie.

Pierwszą sesję moderował ks. Prof. Gianfranco Ghirlanda zaś pierwszy referat wygłosił ks. abp Franz Daneels, sekretarz Najwyższego Trybunału Sygnatury Apostolskiej. W swoim referacie abp przedstawił historię redakcji i powstanie Instrukcji. Wspomniał i podkreślił rolę Papieża Jana Pawła II, który bardzo chciał jej powstania i to on zlecił jej opracowanie. Miała ona być „podręcznikiem” prawidłowego aplikowania norm prawa procesowego. Następnie ks. abp Antoni Stankiewicz omówił naturę prawną Instrukcji *Dignitas connubii* ze szczególnym uwzględnieniem prawa procesowego kanonicznego obecnie obowiązującego. Na zakończenie pierwszej sesji wystąpił ks. prof. Manuel Jesus Arroba Conde, Dziekan Instytutu Obojga Praw Papieskiego Uniwersytetu Laterańskiego. W swoim przedłożeniu starał się odpowiedzieć na pytanie czy rzeczywiście Instrukcja jest vademecum-przewodnikiem dla pracowników sądowych. I choć trudno dać

jednoznaczną odpowiedź to wskazał w swoim wystąpieniu na następujące momenty; w Instrukcji znajdujemy bardzo wiele dosłownych powtórzeń lub zbędnych wyjaśnień norm kodeksowych, tłumaczenie kanonów i norm poprzez porównanie z Kodeksem ale również w Instrukcji znajdujemy normy, które nie interpretują Kodeksu i są zupełnie nowe.

Drugiej sesji przewodniczył ks. prał. Josef Huber z Trybunału Roty Rzymskiej a swoje wystąpienia mieli; ks. prof. Jaoquin Llobell z Uniwersytetu Świętego Krzyża w Rzymie, który skupił się na perspektywie reformy procesu małżeńskiego kanonicznego w relacji do Instrukcji i zarysował projekt zmian upraszczający całą procesową procedurę. Następnie o. prof. Piotr Skonieczny z Papieskiego Uniwersytetu Św. Tomasza odniósł się do nauczania prawa kanonicznego po publikacji Instrukcji *Dignitas connubii*. Zauważył, że nauczanie prawa procesowego ma brać pod uwagę wskazania Instrukcji, tymczasem oprócz wydziałów prawa kanonicznego nauczana jest w znikomym stopniu, nawet w seminariach duchownych ta materia jest pomijana. Na zakończenie drugiej sesji ks. kard. Velasio De Paolis zarysował wizję, w której przedstawił Instrukcję jako model dla innych dziedzin prawa kanonicznego. Podkreślając istotę Instrukcji jako vademecum lub podręcznika.

Trzeciej sesji przewodniczył Prof. Luis Navarro, przewodniczący Międzynarodowego Stowarzyszenia Kanonistów, zaś sesję rozpoczął swoim wystąpieniem ks. Prof. Gianpaolo Montini na temat aplikowania norm Instrukcji z perspektywy Trybunału Sygnatury Apostolskiej. Zasygnalizował iż najczęściej konsultowane są artykuły 36; gdy ktoś posiada już jakiś urząd w trybunale i czy może sprawować inny urząd w tym samym trybunale „ad causum” oraz artykuł 113 gdy chodzi o udzielanie porad prawnych przez sędziów lub obrońców węzła, którzy następnie w tym procesie będą uczestniczyć. Wyjaśnił rozumienie i znaczenie pojęcia „konsultacje” i podkreślił iż nie może w konsultacji zawierać się porada i osądzenie. Prof. Montini odniósł się także do nowych wyzwań przed którymi stoją trybunały, m.in. czy możliwe jest przesłuchanie via media?

W trzeciej sesji przewidziane były wystąpienia ks. Prałata G. Erlebacha i ks. Kard. F. Coccopalmerio, lecz w związku ze spotkaniem Roty Rzymskiej z Papieżem Franciszkiem ich wystąpienia przełożono na kolejną sesję. Ks. prałat G. Erlebach przedstawił aplikowanie norm Instrukcji w praktyce do działań Roty Rzymskiej. Rozwiązał wątpliwości czy Instrukcja *Dignitas connubii* obwiązuje Rotę Rzymską czy też nie? Generalnie odpowiedź znajdujemy w art. 1 §2.

Kolejne sesje IV i V poświęcone zostały praktycznemu wymiarowi aplikowania norm Instrukcji w trybunałach lokalnych. Organizatorzy przedstawili doświadczenie trybunałów sądowych w wielu krajach świata i problemy jakie napotykają. I tak następujący relatorzy przedstawili doświadczenia i problemy swoich krajów; William L. Daniel – USA i Kanada, ks. Luis Heliodoro Salcedo Morales – Meksyk, prof. Marcelo Gidi – Ameryka Łacińska, P. Cherian Thunduparampil – India, prof. Philippe Hallein – Francja, prof. Thomas A. Weitz – Niemcy, prof. Aidan Mc Grath – Irlandia i Wielka Brytania, ks. Paolo Bianchi – Włochy, ks. prof. Tomasz Rozkrut – Polska, ks. Mario Rui Fernandes Leite de Oliviera – Portugalia, dr Zuzana Dufincova – Słowacja, prof.ssa Carmen Pena Garcia – Hiszpania. Relatorzy wywodzą się bądź ze świata akademickiego, w ścisły sposób powiązani są z trybunałami, gdzie niejednokrotnie pełnią urzędy bądź są pracownikami trybunałów. Wśród wielu wniosków i problemów te wysuwają się na główny plan i są wspólne dla sądów w wielu państwach; znikome zainteresowanie biskupów diecezjalnych sądownictwem, kumulacja urzędów w trybunale, brak adwokatów, brak uzasadnień wyroków II instancji, relatywizm w podejściu do rozpoznania i prowadzenia procesu, długi czas trwania procesu.

Kongres zakończyło wystąpienie ks. prof. Janusza Kowala, który był głównym organizatorem; dziękując za liczny udział, wystąpienia i żywą dyskusję powiedział iż udało się zrealizować idee Kongresu zakreślone w temacie; w różny sposób ale został przedstawiony bilans po 10 latach wprowadzenia Instrukcji, zaś sygnały jakie dochodzą z różnych krajów mówią o potrzebie wprowadzenia i to są te perspektywy, które przed nami stoją. Ks. prof. J. Kowal dodał iż nie udało się zaprosić przedstawicieli, chociażby z Korei, Japonii, z Afryki i nie wiemy tak naprawdę co dzieje się w trybunałach tych państw, jak jest realizowana Instrukcja i jakie problemy napotyka.

Na zakończenie Kongresu wszyscy uczestnicy zostali przyjęci na audyencji przez Papieża Franciszka, który powiedział między innymi; że *Dignitas connubii* jest ważną Instrukcją przeznaczoną nie tylko dla specjalistów i profesorów prawa ale i dla pracowników trybunałów, dla nich jest to niejako vademecum. Służy ono przede wszystkim aby proces był klarowny i przeprowadzony według oczywistych zasad. Papież podkreślił również, że proces powinien przebiegać w jak najkrótszym czasie. Na zakończenie Ojciec Święty udzielił wszystkim uczestnikom Kongresu apostolskiego błogosławieństwa.

ks. Roman Szewczyk